

Л 28-1

10 Акшэ-10 ыр.

Чыла туньасэ шэмэр, иктыш ушныза!

== Мыскарачэ, воштылтышан
Марий журнал. ==

«Йошкар Кэчэ» пэлэн тылчэш
ик кана лэктэш.

Нойабр

№ 2

1925 ий.

Арлан дэн Кэстэн

Тылчэш

икана лэктэш.

А К Ш Э:

«Иошкар Кэчэ» дэн
пёрльа

Тылчэш 25-ыр
вэлэ.

Ик № 10-ыр.

1926-ий лийшэмэш!

КОМСОМОЛ,
КОММУНИСТ,

АДАК УЧИЧЫЛ,
ИЗБАЧ,

ЖАП ЭРТАРДЭ

НИНЭ ТЫЛЗЫЛАШТЭ

ЭРЭАК, ЧАРНЫДЭ

10

ПОДПИСЧИКЫМ

ОНЧЫЛ ИЙЛАН

ГАЗЭТ НАЛАШ

ЭМРАТЭН ШУКТЭН,

НЫЛ ТҮЖЭМЫШ

— ШУКТЫЗЯ! —

„АРЛАН ДЭН КЭСТЭН“

Ушан йэнг ушанаг.

Марий ойла: „ушан-ш... пушан, турак—мү пурак“.

Моло вэрэ марийлан өйкөлаш ок лий, а тидэ шомакым йонглыш ойлэн.

Шоналдэн ончыза: турак дөч мньарак пайдажэ? Ушан йнгла, ушдэймо варгэйжэш. Ушан воштэйлэш, орадэ шйдэштэш... „Шйдэйлан шйдэйшым чиктат,“—тидём марий чёнём ойлэн.

Арлан дэн Кэстэнат шйдём шйдэйшлат...

Журнал дөктэ.

Лудйт. Йужышт тунамак пём шырэн вурсаш тунгалыч. (Кэстэн пара гён, воштэйлман огыл). Йужышт „доргэ“ воштэйлит.

— Ай журнал! Ну журнал!.. Пеш йёнан,—манйт Кугу Нольа (Чарла к—н) марий-шамыч.

— Тэйгай журналым тэйлчэш кок кана лукташ күлэш!..—манйт йужыжо.

Кум пачаш лудйт.

Чарла тэхникумйшто тунэмшэ (лүмжым огйна каласэ) шүвэдэн, шүвэдэн вурса: „Чпу! Күлтёмаш журнал! Мыйым огыт возо гён, журнал пэш чаплэ лийэш йльэ... Кйзйт мыйым возэныт да, нимоланат огэш йёрё,“ манэш Йагдар... (Чпу! Лүмжым йнөм каласэ йльэ вэт).

Чарлаштэ илйшэ Винологаров—(сайнак ом шинчэ) журнал вишкыдэ, манэш. Тудлан ушанашат огэш лий—вишкыдым йёрата.

Арбан Рик-йн вуйлатйшэ журналым ужмэмаг ок шу, манён ольа... Гм... йжнэ уж вэлэ,—„Арлан дэн Кэстэн“ күлэш лийэш гён, тудым пэш ужйт.

Журнал дэнэ пайдат лийэ. Тошто Крөшён коператив члэныштём, машинйшт уло гённат, салондо дэнэ кылтам кйрйкта, манён возалтэ. Кйзйт йндэ машина пашам шта... (Кэвйтйштйшт 400 тэнгэ утла ситэн огыл да, огйна ольо: садак йараш кайэн огыл—прикашыкйшт орадём штэныт, иконостас гай капка лийн шинчэ; Ольай кува гайжэ, часамла шонэн, капка ончйлан шогалён кумалэшат).

Йндэ мом каласаш... Журналым налза—манаш мо?

Чйнак: ушан улда гён—налза! Мом альэ удйрла рожйшто шинчэда?

— Тэ пэркалаш тунгалда гён, иктымат ода кодо. Садлан журнал валшыжат иктат ок лий,—манэш ик шэрнур марий (тудланат вэрэштён дйр).

Ужйна. Чйлажак Кэстэн ок кйрэ шол.

— Ушанжэ лудйи куанйжэ, орадэ пэралтён магйржэ, манаш тудо.

Шадйртан.

Йал вэк савырныза!

(Йомак сэмйнак).

Комсомол Эшплатым йалыш паша шташ колдат.

— Тый пашатым сай штэ. Йалыштэ осалым пйтаращ тбчб. Рвэзэ удыр-шамыч варгыж йвышт кошт... туныктат кугурак йолдашышт.

— Йбра, тугэ штэм,—манэшат, Эшплат кайа.

Йалыш мийвн шуэш. Вигап пашалан пижэш. Урэмйштэ кармонь йук,—рвэзэ-влак „кульайат“... Эшплат кугу тойам валэш да, урэмйш лектэш.

— Аа, тэ тунэмма олмэш урэм воктэн варгыж кошташ!..

„Барлоп“ ик рвэзым пижыктэн пуа.

— Мом? Мо тугай?

— Аа, альэ урлаш мо? „Расстреляю!“ „Приказываю!“ Мыйын ойым огыда колышт... Тачак ГПУ-ш тандан умбач вуйым шийам!..

Рвэзэ-влак шуко шовалтыдэ Эшплатым „ровэдын“ валыт.

Эшплат олаш шортын-шортын толэш.

— Молан шортат? Кэ кырэн?

— Йалысэ рвэзэ-шамыч, мый нувйын варгыжмйштым тойа дэн пйтарнэм йльэ да, почкэн колдышт...

— Эй, орадэ, тугэ штат мо...

Тый нувйн дэнэ пйрлыа ушно. Удыр-влакымат савыраш тбчб.

— Йбра, йндэ тугэ штэм.

Кайа. Рвэзэ-удыр коклаш ушна. Шинчымаштэ Койа Плагим ондаден шинчын пэш „савырнэжэ“...

— Удырланат тэний пбрийн дэн кошташ лийэш, йазык укэ... Йазыкым йумо шонэн луктын... Йумо укэ... Садлан тыйат, моторэм, ит йуватыл, мланэм...

Койа Плагим Эшплатым „чарлоп да чарлоп“ шургыжлан пижыктыл пуш, шинча гыч тул лэкмышкэ...

Адак шортын-шортын олаш толэш.

— Молан шортат?

— Мый Койа Плагим шкэ вэкэм савырнэм йльэ да, лочкыш вэрэштэ.

— Ай, орадэ! Тугэ шыман мо? Тый тугай погынымаштэ түрлө у модышым штэ...

— Йбра, вэс кана тугэ штэм.

Йал погынымаш, мландэ вискалымэ нэргэн мутланат.

Эшплат тушко мийа.

— Эй, родо шамыч. Эрэ нэлэ паша дэн вуй „ломайман“ огыл. Айста модына. Тый, Йэвсэ кугыжай, Чамбэрэн лий; тый, Колой Самныа, Гиндэнбург лийат; шож вуй Кори, тый Цанков улат. Лач йэнг пуштшыла койат—Цанковлан кэлшэт...

— Мом? Кунам мый йэнгым пуштынам? Ак, ийа!

Эшплатым шулодыш гыч шурвн луктыт.

Адак шортын-шортын олаш толэш

— Молан шортат?

— Йал погынымаштэ у модышым штынэм йльэ да...

— Эй, орадэ! Йал погынымаштэ тугэ ок йбрб. Пйрлыа кангашэн самогон пйтаращ пижам йльэ...

— Йбра, йндэ кайэмап штэм.

Йалыш мийа.

— Эй, самогон кэн уло? Пйтаращ шүдэныт...

Йалыштэ кок йэнгич вэлэ самогон улмаш.

Пйтаращ тудым! Эшплат иктаж вич йэнгым погэн да, кум көчым шарныдэ йүн...

Ать, ать, ать, ать!..

25-сэ октябрыштэ „Союз Охотников“ ушэмыштэ шогышо шамыч: Булычэв дэн моло 12-ын мэран покташ лийэмыт. Мэран покташ Лан солаштэ 25 йэным тарланымт.

Уач, уач мэраншэ
Уала йумач ончалэш:
Ош лум гай ужгажэ
Булычэв чоным йуладда.

— Кузма, Тайла, Осып, Марца,
Ану, Чопай, Мэтри, айда пондём
налза!

— Мо, ушэт кайыш мо!? Пондо
дэн пийм поктэн колдёнэт мо, шёрт.
Айда кайэ, тидэ пий йэным ок
пурл.

— Могай пий, мэран покташ.

— Мэран покташ мий пий ом ул,
почшо күчыйкыс, кузэ кучэт.

— Тэ авбрэда, мэ лүэна. Йара
огйна наггайэ вэт, оксам пуэна.
Тэягэ—окса огыл мо...

— Тайлааа, кайэда гын, нэш сай
лийэш вэт, а?... Тэвэ Миқалён
кэчэтлан ик полштоп лийэшат...

— Кайэна, кайэна...

— А тэжэ?

— Кайэна...

— Кайна, айда Чопой. Митрижэ
ок кай мо?

— Кайэна, улыжо чыла кайэна.
Празнык шуэш, урвалдэ йэраш,
шэр күлэш.

Ать, ать, ать... ать... Кэрэмэт,
иктат ок койыс.

Ать... ать...

Бууун...

— Чопи, тэвэ уна пёрдалэш.
Йолжым йыч-йыч вэлэ штёлэш.

Ать... ать... Буун, бууун...
Кокыт лийэ.

Ать... ать... ать... ать.

Уач, уач мэранжэ
Уала йумач ончалэш.
Ать-ать манжэ вэлэ,
Товатат ом лэн, товатат ом лэн.

— Эй, уууй... сюда, шабаш. Со-
бирайся! Домой пойдём...

— Сколь товариш, а?

— Нэ видиш што-ли... Вот два
рабчик и три зайс.

— Оксам пу, мэ вигак йалыш
кайэна.

— На тебе Кузма 80 копэк, те-
бе Чопой 60 копэк, Митрий, тебе
полтина қватит, Матрона, тебе и
40 будет.

— Уй, тйгэжэ пэш шагалыс. Кэ-
чэ гут кошт да, эшэ кучэн кодат,
тйгэ кэлшымэ огыл йлыс.

— Тыланда 20 тэягэ чоло кү-
лэш. Оксажэ кушто. Кум мэран
дэн кок музым қоло вич тэягалан
ужалаш ок лий вэт... уу... у...

АРЛАН ДЭН КЭСТЭН ПЫТА.

— Кузэ пйта? А? Эй, пи-пи-пи...
чылт ик номыр налдэак кодам мо ындэ.

— Кодат шол, вашкэ налаш от тун-
ал гын. Тэвэ октябрыштэ 1500 лук-
мым ўчашэн-ўчашэн иктэ кодэ налын
пытарышт. Нойабрлан 2500 лугтын
улыт, тудат коктыт вэлэ кодын. Нал
вашкэ!

КЭ КУЗЭ МАЛА?

Сэякам йалысэ комсомол-влак
нимогой нашамат оыт штэ, ма-
лат...

(Сэрманш ыч).

Тидэ моак? Тэвэ Тройчын вочинга-
мтэ (Орша к-в) ик комсомол уло. Ту-
до чынак мала. Полат ўмбач камбозэш
гйнат, ок шиж, малэнак кийа.

Йужо, товат, кола нльэ.

Төрала пурэнак КЭТЭШ МО?

Кри Йогорлан кызыт пэш куан жанаак огыл. Советым угыч вашкэ сайлаш туналыт. Тудым вэкат Рик вуйлатышегыч луктын шуат шонэм. Садым Кри Йогорлан олыншым да, тудо воштыла-лэш вэлэ.

— Эй, мөлэш! Итат шоно. Мыйым чыла калык пагалат... Альэ маркэ мыйым иктат вурсэн огыл. Мыйат иктымат ом вурсо...

— Игачэ Криша салтак валым үстэлым түүн вурсейшыч...

— Ха-ха-ха!.. Вара кузэ штйман? Түрлө салтак ватэ йоктэ тарзэ лийаш мо? Кришан ватэ лыгот дэн чодрам йодэш... Пуаш күлэш мо? Укэ. Нунылан пуэм да, тудлэч сайрак йэнлан ок код. Пушаш огыл да, үстэлым тудалтышым... Ом тудалтэ гын, алыат пэгыж коштэш йльэ...

— Адак взяткым налат, маныт.

„Коран маньым вэт“...

Шонго дэнэ эргыжэ агуным шындат. Эргыжэ каван вуйыш күзэн, кылтам кышка. Ик кылмэ кылтам шаньыкэш налын шуэн колда. Ачажэ лач үлнө кылталан пугырнэн да, садэ кылмэ кылтат вуйышкыжо „бор-лоп“ волэн возын.

— Ой, ийа эргэ, пуштат ыльэ гын!..

— Коран маньым вэт... манэш эргыжэ.

Кэстэнат тугак. Шэлмэк ижэ:

— Коран маньым вэт, — мэнэш.

— Взяткэ наддэ ок лийс. Мемнан марий орадэ вэт... Взяткым налат гын, тудо тыйым утларак пагала... Взяткым от нал, пуаш тбчышпйжак шудалаш туналэш...

— Аракамат йуат...

— Арака! Аракаштат тугайак... Онда-далэт: тидэ кагаз пудымаш да... пуаш ала мо, — манат... Вара орадэт; Пу, иктаж кунам йуктэм, манэш. Йуалтэш. А кагазжэ күлэш огыл вэлэ... Тугакаат пуаш күштймө.

— Сайлымэ годым иктаж йэн тый-бн ваштарэш олыаш туналэш гын, вара мом штэт? — мый йодым.

— Мыйын ваштарэш? Кэ тоштэш? Мый тудым тунамак пүтралам!.. Ваштарэш олышо контр йэн... Иктаж вич кана үстэмбалым мушкындаш вэлэ, чарна...

— Судшо кузэ? Страковой окса кучылтмылан судлан вуйын шогатыс...

— Суд! Итат ольо... Кэч кузэ ман, мый садак угыч прэдседатыллан ко-дам...

— Ала...

— Ала огыл. Кэрт кугуза-влак дэн ваш коштына... Кумалтыш окса погаш полпэнам, кумалаш мийэнам... Надбырым погэнам... Мый кузэ штышашым шин-чэм...

Кри Йогорым нигузэат авыраш ок лий улмаш.

Чоша-а-а айдэм!

М. Ш.

Муш шурмо машина.

(Йакай-сола ватэ шамычын мут). Шыжэ толын шуун, марий ватэ—влак йбсланат, мушым шурэн толашат, муш пуракым йун тбчат. Шкэ коклаштышт кутуркалат, тыгэ манын олыат:

Совет власть сай тольо;

Шэмэр илышым сайэмда.

Түрлө машинам лукталын,

Паша орлыкым куштылэмда;

Муш шурмо машинам

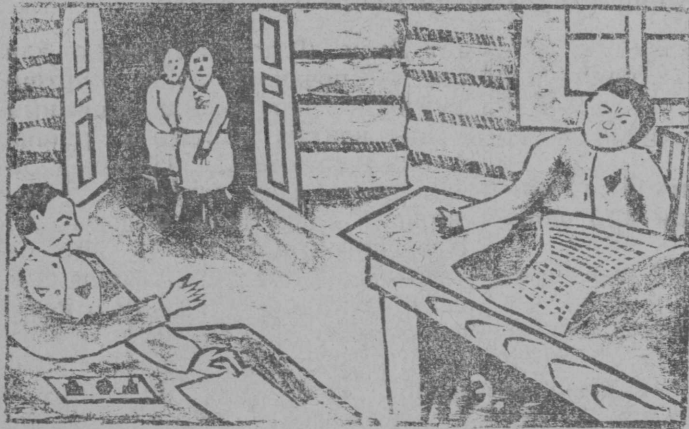
Совет луктэш гын, йбра ыльэ,

Тунам вара илышна

Сайнак куштулэмэш ыльэ.

Качэ-марий.

В Э Р Э Ш Т Ы Н.

РИК сэрэтар: Кэрэмэт! Тувыйр ужалэн йумэм „Арлан дэн Кэстэйш“ пыйжык-тэвйт...

Прэдсэдачыл: Ха-ха-ха! Го-го-го!..

Сэрэтар: Ийадым мо воштйлат! Шкат йунатис...

Воштйлымжо ок күл. Прэдсэдачыл дэк шууна.

Кэстэн.

„Чойа рывыж ний оптышэш пижын“.

„Чойа рывыж“ Йадыйк Бэлбак (Тор-йал к-н) Йогор ний оптышэш пижын. Сэнтэбр тыйчын Кугу Эльманурышто кумалыктымэк эрлашыйжым Осип йалынтэ кумалтышлап тарватэн кодыш.

Чойа рывыжлан тидат ок ситэ. Кэчэ йыда соктам кочвэжэ. Мом шташ? Иктаж йөнйым кычалащ возэш вэт.

Кугу Лаждүрийш эрлэн эрак күсөтш кайа. „Отышто чыла рушэнтым ончэн толам, вара омо ужшо дийам“ манйш пиналда да, ошкылаш.

Мийш. Чый да чуй ончылтэш. Ончылтмыж дэнэ уждэ кэнэта калык коклаш нурэн шогалэш.

— Бушко тыйгэ коштат, Йогор чү-чүй?

— Ой, кэ тушто?

— Ормыйж дэн умшам карэн шогалэш ..

— Мо күлэш?

— А мо... мом... мый... Тэндан отыштыда пистэ уло вэт?...

— Могайэ?

— А мо... э-э... А нэш кугу огийл, изи огийл...

— Мо күжгы?

— Торта гайэ?

— Укэ...

— Кынчыла гай ала уло?

— Укэ...

— Ала парныа гай уло?

— Тугай огийл, изи гына.

— Тудат тослык. Тудо пистылан тунья дэн кумалаш күлэш. Мый омйым ужынам...

— Ха-ха-ха!.. Пистыжат укэ, чүчүй... Тый соктам гына кочнэт улшаш.

Йогор кэч колыа режыш нурэн кайэ —тунар вожылын.

Ыш вэрэшт. Шүй сакэн мөнгышкы-жо ошкылыо ..

— Кэрэмэт ото, ик пиштат шочын огийл... Мыйжат титак йолым... Кугу куэм йодаш ончэт,—шона Йогор каза пондашыйжым пналткалэн.

Кэрш.

Увэртыманш.

— Морко к-н Азйал район-нышто Ваш—полыш комитэт йомын. Кэ муэш гын, Обособэ-зыш увэртарза.

„ТАРГЫЛДЫШ“.

(Шонго кугузан ойлъмьжо).

— Тый шинчалан койдымо, таргылдыш укэ, манат. Тэптэрэт укэ. Таргылдышым тый от шинчэ... Тудо чойа:тыглай йэнг гайак коштэш...

— Күлэш ок күлым ойлэт; мый ушанымаш укэ,—манам мый шонгылан.

— От ушанэ?! А мый шкэ шинчам дэнэ ужынам...

— Кунам? Кушақын?

— Колышт: таргылдыш Лушмар л-ва чодра орол Иван Федоров лийн да, кончэн... Кугу Шигак районьшто коштэмла Помаштур йалыш вэрэштынам... Ончэм: салэ Иван Федорычэт сөсна гай лавраштэ почагэш,—руштшо.

— Вара?

— Тый колышт, ит пашымлэ. Вара Тавэнурьш кайышым: ада-

кат Иван Федорыч тусанак лавраштэ почагэш, адак руштшо. Тужачын Эгэр вожыш кайышым. Урэм воктэн кайшамла руштшо йөнгым ваш лийм... Түслэнак ончалымат... тэвэ лаврашке волэн шинчам: Адак Иван Федорычак... Карагулым кычкырым,—йүк йомын—пэш лүдынам... Пыкшэ-пыкшэ Шолэнгэрыш кайышым... Родэм дэк пурэнам да... Ой, йумо сакла!.. Иван Федырычак шинча, аракам йүеш... Тушто ала мо лийын ом шарнэ... Варажэ олыат: олым дэн йытрайэн улна, маньт.

— Йэван чодра орол вэт...

— Кунам оыл! Таргылдыш Йэван лийн кончэн... Ындэ ала мо лийшаш... Вэкат иктаж могай зиан лийэш... А тый—таргылдыш укэ манат, орадэ!..

„Стапан Кори.“

Руш рвэзэ дэнэ марий рвэзэ пойанлан чодраш пу руаш мийэныт. Тулым пыштат.

— Тый по руски калыкам?

— Калыкам, калыкам.. Пэш калыкам, моштэнский...

Марий рвэзын мйжэрышкыжэ тул пижын, туршаш тунгалэш.

— Смотри, у тэбя кафтан горит.

— Тугэ, тугэ; лүмэм Стопан Кори. Тый как зовот?

— Кафтан горит.

— Манамыс: Стопан Кори улам... Тый кузэ? Ой, мо тугай! Молан каласэн отыл?

Изиш лийн рушынат йулаш тунгалын.

— Мйжэрэт йула!..

— Да, дела...

— Йула манам...

— Дела плохие; все у богатых работаем... Ай, что это, горю! Почему ты не сказал?

Ш.

„Рожь“ альэ рож?

Ик марий ватэ дэк руш малаш пурэн.

— Я спать-то на полати лягу,—манэш да, полат умбак күза.

— Ой, руш, тут рож йэс... рож йэс...

— Я рожь-то топтать не буду.

Полат умбак күзэн, пычкэмьштэ уждэ рож гыч күвар умбак „кыбэ-ково“ руш камбозэш.

— Почему ты, дура, не сказала, што дыра там?..

— Я скизал... мый рож йэс маньым.

— Кузэ вара илыштат?

— Илэм толашэм. Шужымаш укэ, тэммэш кочмашат альэ лийын оыл.

Мудровын ушыжо пудранэн.

Краснойар РИК-ын чээнжэ Мудров Митропан чэркын коштыи. Кэжнэ шуматкэчын кастэн снэвкым шта, вара рушарнын кн-росэи мураш шогалэи...

Арлан шэ.

РИК-ыштэ Мудров шинча. Шинча-жэ кагазым онча. Сэмьнжэ мутлана: „Пэлнэр Йапыйкын ик плуг, тьрма, шога, кок ушкал... Гм... Молан кок уш-калгэ возыктэн... Орадэ, страховайым кугун тўлынжэ ужал“...

Кэнэтэ Мудровын ушышкыжо вэсэ пура: „Иже херувимы альэ марзэ тн-так мурэн удна... До-ми, до-соль... „Тайно образуюше“ манмаштэ ик полутонлан күшкы налэш күлэш... тачэ тўрлаш возэш... Адак бас дэн мур-шына шагал“...

лийэш... Адак „тройной-господи поми-луйат“ бас дэч посна онай ок лэк...

— Мланэм ит ойло...

— „Ит ойло“... Вара кэлан ойлаш? Тый прэдседачыл улат, басым муашэт вэрэштэш. Укэ гын, шкэ шогал. Совэт паша сэмьнжэ кайа...

Мудров нэр рунжым нўштал шубш да, адак спискклар пижэ.

„Когой Сэмон... Ик косильа, кок тьрма, кок ватэ... Чуу! Ватьжэ возы-мо огыл. Шонэн ом шукто: кушто ба-сым муаш? И. Воробйов чэркыш ок

кошт .. Совэтын сайлымэ годым прэдседачыллан басым сайлык-таш возэш...

* * *

Кастэн чэркыштэ Мудров снэвкым шта.

— Тый, Ййвай, страховай-ым... чуу! „тайно образующий-жым ик полутонлан күшкырак нал... А тый, бас, шкэдак улат, „сельхозналогышто“... ай, чорт! э-э, „образующ“... огыл! „животворящий“ чет карал... Ну, тўналза! До-ми, до-соль, си... Раз, два...

— Осинов! Тый бас дэн мурэн мош-тэт вэт?—Мудров РИК вуйлатышэ дэч йодэш...

— Ойырло, ит йыгыштарэ, азырэн!

— Укэ, молан? Мураш кэтат манам. Йўкым нал-йа.

— Йара ит шинчэ,—штэ.

— Молан йара? Мыйын камэртон уло... Йўкым нал манам: си-и, соель-до-до-до-о-о... Чуу! Йўкэт снтас,—мо-лан от нал?

— Чаркэт огыт? Налог спискым эр-ла колдаш күлэш,—а тый дуракланэн шанчэт... Штэ!

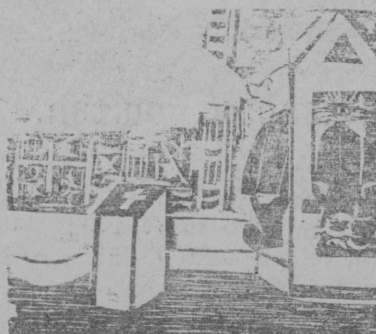
— „Штэ!“ Мый ом штэ огыл... Тудым гына палаш күлэш: эрла благочин то-лэш... Тудын ончылно возьылмаш ывэм пура... Гланэт мурэн пуаш йбсэ мо?

— Ит ййаланэ!

— „Ййаланэ“... „Иже херувимы“ ийа мур огыл, араш ойлаш... Йазык

Йўдым малшыжла Мудров сэмьнжэ мугьрталта: „Эрла „иже херувимы“ спи-скым Провойш колдаш... Сельхозна-логым кузэ ала мурэн пуаш... „Тайно образующий“ вэргэн извэшчэним йал уполномочэн-влвклан колдаш күлэш... Окладной листым кондышт...“

М. Шкэтан.

„Могырым куштылэм-да“.

„Иужо комсомол дэч—, молан аракам йуат“, маным йодатат, тудо—, могоыр куштылэмдашлай“, манья каласа“.
(„Йошкар Кэч“ 51—№.).

Комсомолэс: К-к-кэрэм-мэт арак-ка!.. Кк-кок пэ-пэлл-ж... жошым йуунам гынат, аль-льят ммогыр ок кушты-ы... Эй, ийа!.. Кушто лэм?...

Пивнойышто.

— Эй, оза! Каласа: кэ йумылан оксам ок пу гын, тудын дэнэ мом штэда?
— Мом штэна адак, тукалэн луктына.
— Мыйымат тукалэн лукса...

Каласэн моштэн.

— Пётыр, молан чэркыш от кошт?
— Чэркыш коштын шотым ом му.
Ала кудо йумылан кумалаш, ала кудыйжлан сортам чукташ. Иктыжлан сортам чуктэн кумалат гын, вэсышт сырат... Иктыжланат ом кумал гын, лучо.

Шинчажэ ужэш да, күсэнжэ вичкыж.

Чарлаштэ уло Шокчара пивнойышто пура йуиш—шамычым пушткэзит ала мо. Пурашт эрэ ий гай йуштё. Токтырлан ут-мирак пашым штат.

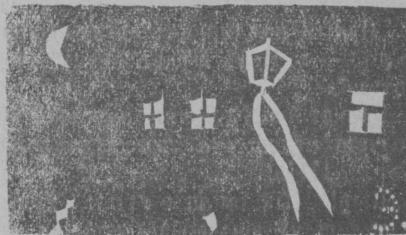
Коклагыч пурышо.

— Логаров, мыйын латшымур оксам уло, ик литрлан йэшарэ...
— Мыйын ик кумрат укэ... Мый ом йу.
— Мый йуам, ойгырмэт ок күл.
— Укэ, кай!
Коклагыч пурышо пивнойыш пура. Ала иетаж палымэ йэнг уло шона.
— Пурада могоыч?
— 25 ырший.
— Гм... шэргэ...
Йунажэ, күсэн рожын. Шинчаж дэнэ ончылтэш, тэпгэр укэ... Ик палымэ йэнгат укэ.
Лэктын кайа.
— Молан от йу?—Йодэш Логаров вашлийн да...
— Тыгай йуштё пура дэн кабараш мо... Мый лучо руш кочым налын йуам,—манэш „Коклагыч пурышо“...
Ш-н.

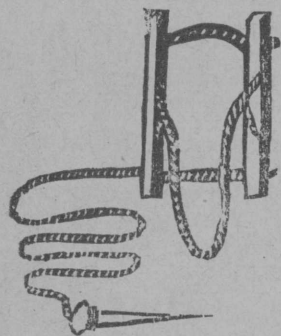
П а л э н.

— Мо тачэ Рик прэдсэдатэль дэнэ пэш чот тумасат?
— Куштат.
— Мом йун улыт? Кэм йукта?
— Кэм йуктажэ... вашкэ пэрэ-выбор шуэшыс...

Тидэ могой ола-палыза.

Кэ тидэ задачым палэн кэтэш, мланна возыжо. Тудлан мэ, оксам колда гын, „Арлан дэнэ Кэстэным“ колдаш тунгална.

Тиде сорлѣк дэнэ Р.нго
Г.И.К.ын прѣсѣдлѣлжѣм (Па-
вловѣм) сорлѣкклаш кѣлѣш.
Павлов пѣш пачѣ ѳлжѣж.

Марла мондэн.

Морко войэн. комисариатыштэ
Тихонравов комисар марла ок
ойло. Мый ик кина призыв нэр-
гэн йодаш мийэналат, марла
кутраш тѣналгым. Тудо: „Чо-
воо—надо?“ ман карал шындыш.
Мый марла, тудо рушла, мый
марла, тудо рушла.

Кош-нэр.

Мэ вѣлэ орадыла марлак
ольаш тѣчѣна. Йужѣжо йа руш-
ла, йа нѣмычла, йа дуракла
ойлат. Тугай „дурак“ йылмат
уло. Тѣвѣ умлѣза: Воварнохит
ожѣкѣчно алкаруд шалѣо эж-
мѣнут. Манут арав татки шал-
му ко ланѳт.

Адак Шыкмамат йалѣштѣ
вѣс тѣрлѣ йѣлмѣ уло. Туды-
жѣм мѣмнан Валѣриан Василь-
ѣват умлѣн ок кѣрт. Кармази-
нѣм гын, итат ойло...

Задачѣ—влѣк.

1. Милитсий воктѣн мурѣн-мурѣн кай-
эт гын, кунарыш шуат?
2. Окна укѣ—пѣрт, кѣргыштѣжѣ
тич калык мурѣн шинчат. Мо лийѣш?
3. Поѣн кѣсѣн йастаралдѣн, вара-
жѣ кѣн?
4. Могай шовын „мѣжѣ“ манѣкта?

„Кум кугу догар“.

Поп тукымам нигушкат слу-
житлаш пурташ оыл, манѣт.
Тугѣ гынат. нуно рожѣм мут.
Арын копѣративыштѣ иктѣ уло,
Арын лѣсничий кокыт ашна.
Комсомол гыч кѣч налам...

Кутныж.

„Кугу догар“ манат да, умлаш
тѣптѣрѣт укѣ. Ачаштѣн кѣсѣн ку-
гу. Нунѣн тугак мавѣт. Тукѣ-
мѣштѣн догар кугу мо ала? Тугѣ
гын, унѣкаштѣн моошт кугу лий-
ѣш? Комсомолѣм кѣч шогалташ
ѣльѣ манат. Комсомолѣнат йужѣ-
жѣн догар изи огѣл. Аракам шѣн-
дѣл-шѣндѣл пуат гын... ѣрат.

Чѣвжѣм ольаш гын, Арын лѣс-
ничий Кѣстѣнлан сѣрѣн, кѣч возо
кѣч укѣ—садакат поп тукѣм ол-
мѣш крѣсанѣк гыч ок нал. ѳчѣм
шта.

Апсатѣштѣ.

— Василий Иванович, кузѣ гы-
нат вашкѣрак орава шинам шуп-
шын колдыѣан!

— Ом йарѣ... А вара мынѣар
пуѣт?

— Пумыжо, шкат шинчат, ка-
лык ак.

— Э-э-э, тугѣжѣ укѣ. Тугай
акѣш тѣйын ораватым пѣрдык-
тыл шогымѣш, лучѣ арака шол-
дымо пучым штѣм, шукирак на-
лам.

А—и.

УЖНЭЖЭ.

— Иыван! Молан йэнг чывым кучылат? Сай мо?

— Икэчэ Папуй вакш оза— „мый „Йошкар Кэчым“ налам гын, чыват воштылаш тўналэш“, маньын Ыльэ. Тачэ нальин да, мый чывын воштылмыжым ужнэм...

Ўдрамаш дэч лўдынйт.

Али сола (Орша к) качэ марий тамыч ўдыр шамычым лекпунктмыш ида кошт, кайэда гын, вуйда воктэн логалэши, маньит.

Пэлпылшан.

— Эй, Пётр, Вачай, Сэргэй, Мэтри, колтйза, манам!

— Мом? Мо лиййч, қолаш тўнгалййч мо?

— Мо қолаш! Тэвэ ўдыр шамьин шўййшкйда кушкйж шинчйт гын, палэда. Тунэмаш кошташ тўнгалйнйт, жэнтройка нэргэнат, ўдрамаш права нэргэнат ойлышташ тўнгалынйт. Тйгэжэ ончйкшо онталэн пшш от кэрт...

— А... а... тйгэ гын, Тачанат, Ольгат, Вёдр ватат мучйшта...

— Лупшаш! лупшаш!.. Кастэн угйл воктэн кучйшаш да, ушым пуртышаш. Вара коштым чарнат.

А—и.

Поп-шамыч окнам шалаташ тўнгалынйт.

Кужмари чэркэ йакын Бахтин 17-шэ кэчйштэ, октябрьштэ, Руйа солашкэ мэж погаш толйин.

Йыван Микалын окнам пэ-эш кйра.

— Эй, озажэ, мэжым мланэм, мэжым...

Йук укэ. Озажэ укэ удмаш.

Йакын кудвэчйш пура. Кудвэч окнам „кушкэдэш“.

„Йылдыр-йолдыр“—окна шаламэн кайыш.

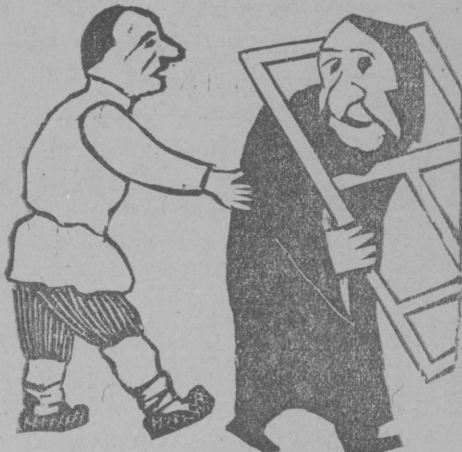
Йакын—куржаш.

— Молан окна йандам шалатэнат?

Шого!

Озажэ пўтраш тўнгалэ...

Окнажэ нимат огйл, а йакынжэ портыш кэм дэч посна кузэ ила?

Поп-шамьч, товатат, йомйда. Кўчывё дэч уда лийн улда-с. Кўчўзылан кэч пуат, а тландажэ, окнам кэч мньар кйрэ. огйтак пу вэт...

Ончылныжо чыла уло.

Журнал гына укэ.

КОПЭРАТИВЛАШТЭ.

— Копэративыштыда краси-
ным мөгүч ужалат?

— Йөршын йара...

— Кузэ тугэ?

— Пэчкэжым манам.

— Пыркашыкда кэвытшым
йытран куча мо?

— Пэш йытыран... Кызыт
йытрайэн ыльэ гын, 300 тэнтэ
ситэн огыл.

— Копэративыштэ шотлымо
пашаш мэмнан гайэ умылэн
огына кэт...

— Чын. Мэмнан төргышө
комисат нимом умылэн кэтын
огыл... Пэш „мудроный“ паша.

НИМОМ ШТАШ.

— Молан копэративышкыда
пойан Тэмитым сайлэн шындэн
улда?

— Укэ гын кэвытышкыжэ
копэративым ок пурто.

— Тидэ чаплэ пөртшө кэн?

— Мэмнан

— Кузэ тэндан? Йал дэнэ
штэн улда мо?

— Укэ... Пөрт озажэ шкэ-
нан копэративыштэ казначий-
лан шога.

— Мирон, тачэ копэратив
погынымаш вэт, молан от кайэ?..
Члэн улатые...

— Мый тэнтгэчэ гына есу-
дым налын толнам. Ом йарсэ.

АМАЛЭТЫМ ШИНЧАТ.

*Нойабрым 9-жэ Салтак-Корэм
йалэши марий тэатр спектакль-
ым шындыш. Калжк шалал погы-
ныш. Иушө влак гына погынен,
мураш-куштан тбчышт. Адак
кредалашыжат изиш гына шит
—кредал. Артыс влак ойым ко-
мштанш гыш-лий.*

П. И. Ж.

— Ййван, Салтак-Корэм марий-
шамыч мом шташ огыт-кэрт гын!
Чылалан моштат вэт?

— „Укэ, шуко пасум шукэрсэк
шташ мутланат да, альэ маркэ

штэн огыт шукто.

— Эй, мом ойлэт! Шуко пасум
штэтат садак удыр-шамычшэ йбра-
таш огыт-түнгал вэт. Тэвэ тыгелан
касйргалын шкэ ковражым качэ
марийжэ ончыкта гын, вара ту-
дын пэлэн удырышташ шүмланащ
тугалыт.

— Чынак улмаш, Салтак-Корэм
марий-шамычэт чэвэр йэнгайлан,
чэвэр удырлан шкэныштым ончал-
тараш амалым муут улмаш. Ма-
рий спектаклет кэрэк, умбалнэ шо-
гыжо! Потыос.

Взэ түрлө чома мо?

*Куру Ашлалаш с/х т во Күр-
сола Троти Костилаш чома налалш
коло тэнтэ оксам пуэн. Тудо чо-
ма олмэши сбснам вэлэ налым.*

Найык.

— Кости, чомат молан сбснала
вэлэ шинчалэш?

— Могай чома? Мыйын чомам
укэ. Сбснам кум тэнгелан налнам.
Чыташ огыл, сай.

— Мо 20 тэнтгэжэ кушто, вэт
чома налалш налнат?

— Чома дэн мом штэт, мый им-
нымым налам. Тэвэ вашкэ сбснамжэ
12 игым шта. Чот пукшэм, 5 пу-
тан лийыт. 60 пут шыл лэктэш.
15 тэнтгэ дэн ужалэм, чаплэ им-
нымым налам. Вара чара Кости
шойык вэлэ шүшқалда.

Пойаш тўнгалын да, ЙЭНҒЫМ МОНДЭН.

(Морко к-н гйч)

Элнётур вакш оза калёкым пйзырэн
ила. Ик пут уржа йовғышташ кум
крента уржам кушкэдеш. Йонғыштышо-
шамычым пбрыш малаш ок пурго, чай
ййаш самварым ок ву. Тиде кўжго
мўшкырым ишан огыт керт мо?

Элнёт вўд.

Кугу мўшкыр ишаш тугай
кугу азбйржат укэ. Кэстэн дэн
энгдаш возэш. Арлан тйгай ка-
нғашым пуа: Вакш озажым шой-
агорэм гйч кучыза да, вакшы-
жым Ваш—полыш дэн кучыза.

Кугу мўшкырым тугэ вэлэ
кэртат.

Ой-ой-ооой!

*Марисойуз йалласэ копэратив
ийдалык пгычымошыитлан тёр-
гаш 24 вопросым пуэн.*

(Чын).

— Поғынғамашлавада мынбар паша
уло?

— Марисойуз 24 пашам пуэн.

— ?!

— Чын, чын... Орам вэлэ. Ала мом
штыман?

Поғынғамаш тўнгалы. Комсомольсэ
кугужаныж кокла пашам нўжэш.

— „Мэмнан полпрэд Парижыште
йолдаш Чэмберлин йолдаш Певдэвэ дэ-
вэ кутырэн... Мароккешто гарантэй-
ный пакыс вэргэн мэмнан представи-
чыл Абдул Кэрэм“....

— Нимайат умылаш ок лий,—маныт
копэратив члэн шамыч...

Арик-турик доклад пйтыш.

Кок-кум шагат эртыш.

Лукыштырак шинчышэ нэраш тўн-
алыт.

15 вопрос пытармэкэ нэр йўкын чы-
ланат малат.

16-шо вопрос—правлэний сайлымэ.
Малышым кычкырат.

— Тошто правлэним кодаш кэ кбна,
киддам нёлтыза.

— Киддам нёлтыза! Киддам нёлтыза,
манам!

Шижыт. Ангэ—тунго чланат кидым
нёлтат.

Ш-н.

Эпэрэ возэныт.

„Арлан дэн Кэстэн“ 1-сэ номбэрэш
Почкалдыш.—Кужмарий Рикыште кўдэ-
шан кагазым урэн шындыт, Арлан
мийа гын пургэт луктэш, манын возэн.
Титакым муэш гын, Елизаров дэн Воз-
движенскийлан тупышт воктэн догалэш,
манэш.

Карнак Кужмарий Рик-ыш 9 вйуль-
йшто Звэнигов КЗУ мландэ шэлмэ нэр-
гэн царкуларым колдэн ёльэ. Тид-дэч
ончыч шуко йалла КЗУ-шко мландэ
шэлаш приговорым колдэнйт ёльэ (№№
380, 663 да 812) шуко йал пригово-
рым штэн огыт ул. Мландэ шэлашат
огыт кэлшэ. Альэ кйзытат приговорышт
укэ. Садлан Рик винамат огыл. Чёла
кагаз паша пытымэк дэлашкэ ургалдэш.
А урғаш оғыл гын, ик тўшкашэ йо-
мын пйта.

Сэлькорым Рик дэлам пургэт кошташ
нимогай пашанэ укэ. Садлан Почкалды-
шйжым шкэжым Кэстэн дэн шэлаш
кўлэш.

№ 169 Рик вуйл. Воздвиженский.

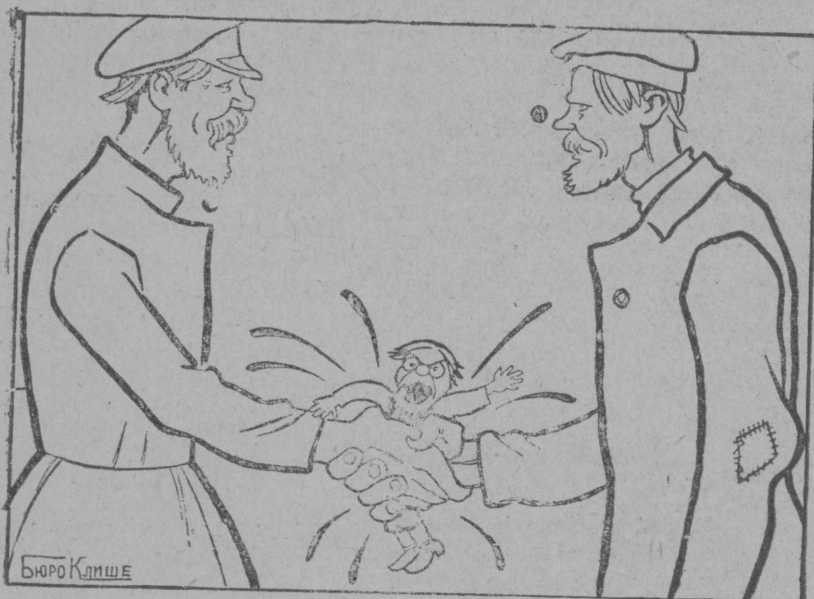
Возгалшэ Йелизаров.

Воздвиженский дэн Йелизаров мош-
тат. Кагаз возаш кэтыт. Ужат: номбэр;
подпись—чёла тўрыс. Кэстэн брэш.
кагазым дэлашкэ ургат огыла. Сэлькор
Рик пашам возэн ок кэрт огыла? Паша
пйтэн огыл, кагаз уралдын. Ай-ай!

Почкалдыш! Сайрак почкалдан йа.

Пургэдшылан: Коклала Рик члэн Мак-
матов Миколай некрут пэлэн йўн, му-
рэн коштын, манын возэт. Коштын гын,
тэк коштшо. Иктаж онай пашам шта-
гын, тунам вара Кэстэн душпалэш...

Ушжэжыт ужат.

Йорло крэсаньык: Маньым вэт,—коктын кэлшэна гын пойан-кулак лаштырга.

Ик марда крэсаньык: Тугэ улмаш... Мый,—пойан ёрда да, шкээк пудэштэш,—шоньшым.

Апичэр чэс.

Кок марый—Йандык дэн Кэлдык ик возо гыч муньым погэныт да, Озаньш ужалаш кайат.

— Пайда кодэш гын, ик кана чэслынак апичэрла кочшаш,—манэш Кэлдык корныштак.

— Кочшаш,—палэшталэш Йандык.

Озаньш мийат. Ужалат. Ак пэш сай.

— Тэвэ пайдат апичэр чэсэтлан кодо вэт. Кайэна.

Рэстораныш мийат.

— Давай апичэр овэдэ!—маньн вэлэ кычкыралыт.

Марла шовыр гайым чийшэ йэн кочышым кондыш.

Йандык дэн Кэлдык ваш ончалыт—да, йодыт.

— Што малэ?

— Порция...

Кочыт. Ок ситэ.

— Давай эшо один порсу. Пэш тамлыс. Описэр водку давай.

Адак кочкыт. Йут.

Ала мыньар кочкыныт, йуныт—палаш ок лий. Кузэ гынат, окса пумо годым когынышты дэч 30 тэнтэм кушкэт налыыч.

Йандык дэн Кэлдык шинча вуд йорэ оксам тұлгыштат, ик магыл ваш—ваш ончэн шинчышт.

Корно мучко огыт кутыро, ни огыт муралдэ...

Мбнгышкышт толын пурат.

— Вара пайдам кодышда мо?

— Пайдажэ кодаш кодчн да, апичэр чэсак уш гыч ок лэк... Пырчат тамлэ огыл... Бува, пуштэдым лугалтан йа—кочмэм шуэш,—манэш Йандык.

— Альэ тланда пайда! Мбнгыштыда кийэда... Ачадамак эрэ кұрыда... Йбршш апичэр чэс гайак улыда,—маньн тумаса Кэлдык мбнгыштыжэ...

М. Ш.

Вуйлатышэ: Йоддаш влак! Тошто прэдсэдачыл олмэш кэ Йорло Йогорым Рикыш сайлынажэ гын, кидтам нөлталза...

Тошто прэдсэдачыл: Кэрэмэт!... „Арлан дэн 'Кэстэныш'“ ом вэрэшт гын, угыч мыйым сайлат ыльэ. Кийамат журнал!

Йумылан кумал да, шкэжэ совэт гыч лэк.

Купсола Рикын прэдсэдачыл (Шэрнур к-н) 26 октябрьыштэ калык налогым пэчи чот кондан ыльэ гынат, шкэжэ кўсотыш кумалаш кайэн. Тудын—вэрчын чыла пашам сэкратаржэ штэн. Совта кочмыжэ шуун ала мо. Очу.

Прэдсэдачыл: Эй, поро кугу йумо! Тыйын ончылнэт тыйым пагалышэ йэнэт шога... Ты мэлна тэркэ дэн, ты кугу, кўжгө шокта дэк мый кумалам. Вашкэ совэтыш сайлымэ жап шуэш вэт... Ончыкыжат мыйын вэрэм түзлатарэ, угыч мыйым сайлышаш йоным штэ. Мыйын вэрэшэм вўд ыжнэ нал... Йорло марий коштан дэчат, комунист вуйанчын дэчат, волнэр комсомол дэчат мыйым корандэ...

Поро кугу йумо, кабыл штэн товыло. Амэн!

Марий (шэнгэлнэ): Тланэтат амэн! Кумалашыжэ кумал да, Совэт гычшэ, товатат,—лэк. Чоныш витарэнат!